

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ (ВІЙСЬКОВОЇ) АДМІНІСТРАЦІЇ

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА
БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С.З. ГЖИЦЬКОГО

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВИЙ ЦЕНТР ДИДАКТИКИ МЕНЕДЖМЕНТ-ОСВІТИ»

**МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРАВА ЛЮДИНИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: СУЧАСНИЙ
СТАН, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ»**

25 квітня 2025 року

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

м. Харків

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної (військової) адміністрації
Державний біотехнологічний університет
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького
Харківська обласна громадська організація
«Науковий центр дидактики менеджмент-освіти»

МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРАВА ЛЮДИНИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: СУЧАСНИЙ
СТАН, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ»

25 квітня 2025 року

Харків
2025

УДК 342.7:321.231.14
П69

Редакційна колегія:

Михайлов В. М., доктор технічних наук, професор; **Серік М. Л.**, кандидат технічних наук, доцент; **Москаленко О. В.**, доктор юридичних наук, професор; **Дуюнова Т. В.**, доктор економічних наук, кандидат юридичних наук, доцент; **Коваленко О. О.**, доктор юридичних наук, професор; **Грещук Г. І.**, доктор економічних наук, доцент; **Шерстюк С. В.**, кандидат економічних наук, доцент; **Нагаєв В. М.**, доктор педагогічних наук, професор; **Ковач О.В.**, кандидат юридичних наук; **Ковач Д. Л.**, кандидат юридичних наук, доцент

П 69

Права людини в глобалізованому світі: сучасний стан, шляхи реалізації та механізми захисту [Електронне видання]: матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 квітня 2025 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2025. – 485 с. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>

ISBN 978-617-8332-77-8

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на II всеукраїнську науково-практичну конференцію «Права людини в глобалізованому світі: сучасний стан, шляхи реалізації та механізми захисту», яка відбулась у Державному біотехнологічному університеті 25 квітня 2025 року.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори тез несуть повну відповідальність за достовірність інформації, що в них висвітлюється, а також за відповідність матеріалів нормам законодавства, моралі та етики.

УДК 342.7:321.231.14

ISBN 978-617-8332-77-8

© Колектив авторів, 2025.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА.....	13
ПЕРЕДМОВА.....	19
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	21

СЕКЦІЯ 1. ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ

Варипаєв О.М., Міносян А.С.

ТОТАЛІТАРНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕНОЦИДУ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І ВІЙНА В УКРАЇНІ.....	22
--	----

Воронянський О. В.

ПРАВО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ В КОНФІГУРАЦІЇ ВЛАДИ.....	27
---	----

Демешко Ю. О., Дідюк І. Л., Левченко В. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	33
--	----

Засядьвовк А.О.

УЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ТА УТВЕРДЖЕННЯ ПРАВА ЖІНОК НА РІВНІСТЬ У МОВІ ТА СУСПІЛЬСТВІ.....	38
--	----

Носова Н.І.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.....	43
--	----

Россіхін В.В., Россіхіна Г.В., Бугакова О.В.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА РІВНИЙ ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	48
--	----

Тихоненко О.В., Підгородецька І.Ю.

МОВНІ ПРАВА УКРАЇНЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.....	52
---	----

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Банний І.В.

ЗАСАДНИЧИЙ ХАРАКТЕР ДІЄВОСТІ ПРИНЦИПУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ПЕРЕД ЛЮДИНОЮ У РАЗІ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ОБ'ЄДНАННЯ З ПЕРЕДБАЧЕНИХ КОНСТИТУЦІЄЮ І ЗАКОНАМИ УКРАЇНИ ПІДСТАВ.....	58
---	----

Гладинець І. В., ОСНОВНІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ.....	64
Коваленко О.О. ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС У СУДОВІЙ СИСТЕМІ: ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ.....	68
Орел В. ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ У СУДОВИХ СПОРАХ ЩОДО ДІТЕЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	73
Зіноватна І.В. ЩОДО ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ.....	78
Ткаченко В. С. ОБЛІК РОБОЧОГО ЧАСУ: ДОСВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС.....	83
Подорожній Є. Ю. ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	86
Подорожній А.Ю. ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЯК ЗАСОБУ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	90
Мелех Б. В., Оверко С. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ...	94
СЕКЦІЯ 3. ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	
Брулевич В.В. ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ.....	97
Valuieva L. THE ROLE OF THE TARGETING CENTER AND MODERN CUSTOMS IT SYSTEMS IN IMPROVING CUSTOMS SECURITY OF PORTS.....	101
Картавих В.В МЕДІАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ.....	105
Коверко Ю.А. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	108

5. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки. Указ Президента України від 11.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>

Орел Вікторія,
старший викладач закладу вищої освіти кафедри правознавства,
Полтавський університет економіки і торгівлі
e-mail: saloviktoriya@gmail.com

ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ У СУДОВИХ СПОРАХ ЩОДО ДІТЕЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Захист прав дитини в умовах дії воєнного стану є одним із ключових правових і гуманітарних викликів для українського суспільства. За даними ЮНІСЕФ, з початку повномасштабного вторгнення російської федерації понад 2 мільйони дітей були змушені покинути Україну [1]. Евакуація до безпечних місць відбувалася здебільшого у супроводі одного з батьків або інших родичів (матері, бабусі чи дідуся), що спричинило масове розділення українських сімей та зумовило хвилю судових спорів щодо дітей.

Юридична аргументація у судових рішеннях є їх домінантою, адже саме вона дає змогу зрозуміти, з чого виходив суд, приймаючи його. Відтак, правосудність судових рішень визначається їх відповідністю вимогам законності, обґрунтованості та мотивованості [2, с. 402].

В умовах воєнного стану в справах, що стосуються дитини, змінюється характер юридичної аргументації: визначення місця проживання, дозволу на виїзд за кордон, участі у вихованні, позбавлення чи обмеження батьківських прав. Традиційно, фундаментом правового аналізу виступає принцип «найкращих інтересів дитини», закріплений у статті 3 Конвенції ООН про права дитини та статті 7 Сімейного кодексу України. Проте в сучасних реаліях цей принцип набуває нового, гуманітарно-безпекового змісту.

Судова практика останніх років демонструє зсув у бік фактичної аргументації, яка враховує не лише юридичні норми, а й соціальні, медичні, психологічні обставини. Наприклад, у постанові Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 09.02.2023 у справі № 753/572/20 підкреслено, що забезпечення безпеки дитини та її права на життя є першочерговим завданням держави. Верховний Суд погодився з висновками апеляційного суду, зазначивши, що позивач не довів наявності належних і допустимих доказів, які б підтверджували доцільність проживання дитини з батьком. Натомість суд дійшов висновку, що інтереси дитини, які переважають над особистими бажаннями батьків, у нинішніх умовах воєнного стану реалізуються краще за межами України – з матір'ю в Румунії, де забезпечено належний рівень безпеки [3].

У той же час сам факт запровадження воєнного стану на території України не може вважатися достатньою підставою для автоматичного визначення місця проживання дитини з одним із батьків, зокрема тим, хто проживає за межами країни. Так, у справі № 750/9620/20, розглянутій у касаційному порядку, Верховний Суд

погодився з рішенням суду апеляційної інстанції про визначення місця проживання дитини з матір'ю. Водночас аргумент матері про те, що після початку бойових дій у м. Чернігові у 2022 році вона пропонувала евакуювати дитину за кордон, але батько відмовився передати сина, не був розцінений судом як вирішальний. Апеляційний суд не надав цьому факту належної юридичної оцінки як такому, що однозначно свідчить на користь проживання дитини з матір'ю [4, с. 7].

Система правосуддя має не лише враховувати правову позицію сторін, а й гарантувати реалізацію права дитини бути вислуханою. Думка дитини є важливою складовою судового процесу і може бути висловлена через різні канали: письмові докази (висновки органів опіки та піклування, соціальних служб, психологів тощо), електронні докази (аудіо- чи відеоматеріали), висновки психологічної експертизи, а також безпосередньо – у судовому засіданні або через відеоконференцію.

Суд повинен здійснювати комплексну правову оцінку таких доказів у сукупності, з урахуванням фактичних обставин справи та індивідуальних потреб дитини, включаючи її вік, рівень розвитку, емоційний стан та обстановку в сім'ї. Такий підхід, закріплений, зокрема, у Постанові Верховного Суду від 21.07.2021 у справі № 404/3499/17, дозволяє забезпечити реалізацію принципу найкращих інтересів дитини, що є визначальним у спорах щодо її місця проживання. Лише системне врахування інтересів дитини, а не лише позицій чи побажань батьків, гарантує справедливе й ефективне вирішення спору [5, с. 8-9].

П. Пархоменко аргументує необхідність запровадження особливих вимог до судового рішення, що стосується дитини, з метою належного врахування її інтересів. Зокрема, він вказує на потребу відображення у рішенні, яким чином судом було визначено зміст найкращих інтересів дитини, які критерії застосовано (вік, психологічний стан, безпека, умови проживання, стосунки в сім'ї), та якою мірою враховано думку самої дитини.

Міжнародні стандарти правосуддя, дружнього до дитини (зокрема, рекомендації Комітету ООН з прав дитини), зобов'язують держави забезпечувати особливий підхід до таких проваджень. Це, у свою чергу, впливає на форму, зміст та мотивацію судових рішень: від структурних відмінностей (особливий порядок опису обставин і мотивів) – до підвищеної доказової обґрунтованості щодо врахування думки дитини.

Серед ключових проблем і викликів правозастосування в умовах війни в виокремлюють:

- тривалість розгляду справ (необхідність пріоритетності);
- відсутність спеціалізації суддів, адвокатів, медіаторів у сімейних справах;
- неефективність залучення органів опіки та піклування;
- відсутність усталеної практики врахування думки дитини;
- юрисдикційні конфлікти у справах переміщених осіб;
- потреба у залученні психолога як постійного учасника у провадженнях, що стосуються дітей [6].

Наголосимо також на питанні своєчасності ухвалення судового рішення. Консультативна рада європейських суддів у

Висновку № 11 наголошує, що ухвалення рішення в розумні строки відповідно до ст. 6 Європейської конвенції з прав людини є важливим елементом якості правосуддя. В українському контексті це означає, що справи щодо дітей повинні бути розглянуті у максимально стислі строки, щоб уникнути шкоди, яка може бути завдана дитині зволіканням [7, с. 40].

Отже, воєнний стан трансформує правову реальність, у тому числі й судову аргументацію у справах, що стосуються дітей. У таких умовах правова позиція сторін і суду має спиратися на поєднання правових, гуманітарних і доказових елементів, орієнтованих на захист конкретної дитини.

Суди мають переосмислити свої підходи до вирішення таких справ: від формального правозастосування – до дискреційного, але вмотивованого гуманітарного підходу, що відповідає міжнародним стандартам. У свою чергу, українське законодавство та правозастосовна практика потребують подальшого вдосконалення, зокрема – шляхом впровадження сімейної спеціалізації суддів, підвищення ролі дитячого адвоката, розвитку медіації та унормування критеріїв безпеки та добробуту дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Two million refugee children flee war in Ukraine in search of safety across borders. UNICEF: веб-сайт. URL: https://www.unicef.org/press-releases/two-million-refugee-children-flee-war-ukraine-search-safety-across-borders?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.03.2025 р.).

2. Орел В. Юридична аргументація в судовому процесі: вітчизняний досвід та зарубіжна практика. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право / Ужгородський національний університет*. Ужгород, 2023. Випуск 78(2). С. 401-406. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.65>.

URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/67.pdf>.

3. Крат В. Окремі категорії цивільних справ під час війни. URL: <https://surl.li/ccbzjh> (дата звернення: 31.03.2025 р.).

4. Синельников Є. Судові спори щодо дітей у практиці Верховного Суду у період воєнного стану. URL: <https://surl.li/hipsmk> (дата звернення: 01.04.2025 р.).

5. Синельников Є. Вирішення спорів про визначення місця проживання малолітньої дитини. URL: <https://surl.li/klznmf> (дата звернення: 21.04.2025 р.).

6. Пархоменко П. І. Особливості судового рішення у справах за участі дітей. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2024. Т. 13. С. 90-96. URL: <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2024.13.90-96>.

7. Куйбіда Р., Сироїд О. Посібник із написання судових рішень. К.: «Дрім Арт», 2013. 224 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/f/e/106527.pdf>.

Зіноватна І.В.,
кандидат юридичних наук, доцент
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,

ЩОДО ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

За нормами Загальної декларації прав людини та інших міжнародно-правових актів принцип соціальної справедливості означає забезпечення рівних можливостей, захист прав людини та гідних умов життя для всіх, незалежно від їхнього походження, статі, раси, релігії чи майнового стану [1].

Головні ідеї цього принципу:

- рівність перед законом і рівний доступ до ресурсів;
- справедлива оплата праці та соціальний захист;